

Ronald van der Molen

Plant een kerk

Visie en inspiratie voor
creatieve gemeentestichting

Ik draag dit boek op aan de honderden gemeentestichters en teamleden uit ons land die bereid waren de prijs te betalen om tegen de stroom in nieuwe kerken en gemeenten te planten. Jullie passie en toewijding zorgt er nog steeds voor dat mensen Jezus leren kennen.

INHOUDSOPGAVE

DANKWOORD

- I. VOOR WIE IS DIT BOEK GESCHREVEN?
- II. WAAROM NIEUWE GEMEENTEN STICHTEN?
- III. WELKE INSPIRERENDE VOORBEELDEN ZIJN ER IN NEDERLAND?
- IV. HET PROCES VAN GEMEENTESTICHTING

Fase 1: Voorbereiden

Wat is de droom van God?
Ben jij er klaar voor om een gemeente te stichten?
Wat is jouw droom of visie?

Droom

Fase 2: Zaaïen

Hoe komen mensen vandaag de dag tot geloof?
Waar en voor wie sticht je de gemeente?
Met wie ga je samenwerken?

Fase 3: Kiemen

Hoe kun je zoveel mogelijk mensen inschakelen?
Welk beeld heb jij van de kerk of gemeente?
Op wat voor manier kan onderzoek helpen?

Netwerk

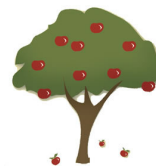
Fase 4: Groeien

Welke ingrediënten zijn belangrijk voor groei?
Waar kun je heengaan voor ondersteuning?
Wat zijn de geheimen van het snoeien?

Fase 5: Vrucht dragen

Hoe kun je bevrucht raken door wat God doet?
Wat kenmerkt een gezonde gemeente?
Welke principes zijn belangrijk bij het trainen van leiders?

Actie

Fase 6: Vermenigvuldigen

Hoe kun je de gemeente laten vermenigvuldigen?
Wat is belangrijk bij het stichten van nieuwe gemeenten?
De kerk van de toekomst?

'Zaai rechtvaardigheid, oogst in liefde, ontgin het braakliggende land. Het is nu de tijd om de HEER te zoeken, totdat Hij komt en de gerechtigheid over u laat neerkomen.'

Hosea 10:12

Dankwoord

Een Nederlandse schrijver hoorde ik eens op de radio zeggen: 'Ik schrijf geen dingen van me af, ik schrijf de wereld juist naar me toe'. Dat is precies wat ik heb ervaren tijdens het schrijven van dit boek. Vanaf het moment dat ik voor het eerst over gemeentestichting hoorde en las werd mijn interesse gewekt. Nu, ruim tien jaar later ben ik nog enthousiaster. In mijn optiek is het planten van nieuwe kerken de beste manier om mensen in verbinding te brengen met God en met elkaar zodat ze gaan groeien en vrucht dragen. Daar leef ik voor. Door over gemeentestichting te schrijven is deze bijzondere wereld een stuk dichterbij gekomen.

Ik ben me ervan bewust dat ik alleen maar kan geven wat ik zelf heb ontvangen. Daarom wil ik om te beginnen alle mensen bedanken die de afgelopen jaren tijd en moeite hebben genomen om in mij te investeren en met mij op te trekken. Ik heb het voorrecht gehad om veel bijzondere mensen te ontmoeten in Nederland en daarbuiten. Pioniers die baanbrekende dingen voor God hebben gedaan en nog steeds doen. Jullie zijn mijn helden.

Dat ik dit boek over gemeentestichting heb geschreven betekent niet dat ik precies weet hoe het zit. Ik zie voor mezelf op ieder terrein nog genoeg mogelijkheden om te groeien en daar werk ik aan met Gods hulp. Ook wil ik meteen aan het begin het idee wegnemen dat ik geen fouten maak of geen mislukkingen ken. Als schrijver heb ik de neiging om verhalen te vertellen over wat er goed ging. Dan is het goed om te weten dat ik de belangrijkste lessen leer uit de fouten die ik maak en dat naar schatting acht op de tien ideeën die ik uitprobeer mislukken. Kortom:

'Welcome to my brain, watch your step...'

Ik wil de onderstaande mensen in het bijzonder bedanken:

Maresca, voor wie je bent en alles wat je voor me doet. Zonder jouw liefde, hulp en ondersteuning was er weinig van dit boek terecht gekomen. Mijn dochters Joëlle, Nadia en Emmalie. Dank jullie wel voor jullie liefde en geduld als ik tijd apart moest zetten om te schrijven in plaats van met jullie te stoeien en op te trekken. Vergeet nooit dat jullie mijn kostbaarste 'bezit' zijn en dat ik ernaar uit zie wat God in en door jullie levens zal gaan doen.

Alle mensen die betrokken zijn (geweest) bij Pinkstergemeente Laakkwartier & omstreken en ActiveLink. Dank jullie wel voor het avontuur dat jullie met mij zijn aangegaan en de ondersteuning die ik heb mogen ervaren tijdens het schrijven.

Pieter en Margie Kranenburg voor hun jarenlange vriendschap en trouwe ondersteuning. Bedankt voor jullie enthousiasme, de betrokkenheid en hulp, ook bij dit project.

Mijn coach Jan van der Linden die tijdens de vele gesprekken heeft geholpen om het beste in mij naar boven te brengen. Dank je wel dat je me hebt laten ontdekken wat mijn toegevoegde waarde is en me leert hoe ik dit kan inzetten in het leven van alledag.

De monniken van het Benedictijnse klooster in Nieuw-Egmond en mijn ouders die me beiden een week gastrij ontfingen zodat ik me aan het schrijven kon wijden. Dank jullie wel voor jullie goede zorgen.

Dick Lagerweij en Evert van de Dool voor het delen van hun ervaringen als fruittelers. De ontmoetingen met jullie waren heel leerzaam, inspirerend en hebben een flinke stempel gedrukt op de inhoud van dit boek.

Iedereen uit onze vriendenkring die ons als gezin ondersteunen en voor ons bidt. Door jullie liefde en betrokkenheid zie en ervaar ik iets van Gods zorg.

De deelnemers aan alle trainingen, cursussen en bijeenkomsten over gemeentestichting waar ik bij betrokken mocht zijn. Jullie goede vragen, feedback en verhalen zijn onmisbaar geweest bij het tot stand komen van dit boek.

De gemeentestichters die hebben meegewerkt aan dit boek door kostbare tijd beschikbaar te stellen voor een interview. Dank jullie wel voor jullie eerlijkheid, de mooie verhalen en jullie moed om nieuwe dingen te doen.

De proeflezers, Marc van der Woude, Matthijs Vlaardingerbroek en mijn zus Rianne van der Molen. Dank jullie wel voor jullie vriendschap, de kostbare tijd die jullie hebben geïnvesteerd en natuurlijk de kritische opmerkingen en goede aanvullingen.

Paul Abspoel, Marieke Slagter en Remco de Vries van uitgeverij Ark Media. Het was leuk en goed om met jullie samen te werken aan dit project. Hartelijk dank voor jullie geloof in mij en dit boek en de hulp tijdens het realiseren ervan.

Tot slot wil ik Jezus bedanken. Als U niet in mijn leven was gekomen had ik nog steeds mijn leven verspild door me te richten op het geschapene in plaats van op mijn Schepper. U bent alles voor mij.

Ronald van der Molen
september 2008

I. Voor wie is dit boek geschreven?

‘Een boom over iets opzetten.’

Dit boek is geschreven voor iedereen die geïnteresseerd is in gemeentestichting, maar vooral voor mensen die erover denken om een gemeente te stichten of hierin de praktijk mee bezig zijn. Misschien heb je via een Alpha-cursus of iets dergelijks ervaren dat mensen behoefte hebben om in groepsverband met geloofszaken bezig te zijn, maar dat het heel lastig is om hen te integreren in een bestaande kerk. Wellicht verlang je ernaar om familie, vrienden en bekenden in contact te brengen met Jezus zodat ze Hem gaan volgen en zoek je naar manieren om dit te doen. Of is er een heilige frustratie in je hart ontstaan over het feit dat we als christenen de nadruk hebben gelegd op mensen *uitnodigen* in plaats van er zelf op *uit te gaan*. Het kan ook zijn dat je deel uitmaakt van een bestaande kerk of gemeente die heeft besloten om missionair actief te worden en gemeentestichting overweegt. Wat jouw motivatie ook is geweest bij het pakken van dit boek, één ding is zeker: je staat er niet alleen voor! Met jou zijn er duizenden volgelingen van Jezus in Nederland die zich zorgen maken over de geestelijke nood in ons land. Mensen zoals jij en ik die niet langer bij de pakken neer willen zitten, maar gegrepen zijn door Gods liefde en passie om iets te DOEN.

Nederland is na vele eeuwen ‘christendom’ opnieuw een zendingsland geworden. Lees Romeinen hoofdstuk 1 maar eens door voor een treffende beschrijving van de situatie in ons land. Studies van onder meer het Sociaal en Cultureel Planbureau tonen aan dat het overgrote deel van de Nederlanders zichzelf in de afgelopen decennia als buitenkerkelijk is gaan zien. Ook de invloed van kerken en gemeenten is in de levens van mensen en in de maatschappij sterk afgenomen. Zelfs bij mensen die zich nog wel verbonden weten met de kerk¹. Dat terwijl de aandacht voor religie en spiritualiteit onverminderd groot is in ons land. Veel wetenschappers geloven bovendien dat we ons in een culturele revolutie bevinden zoals die eens in de paar honderd jaar plaatsvindt. De overgang van het industriële tijdperk naar het informatietijdperk en de breuk met het modernisme heeft een nieuwe cultuur met zich meegebracht. Een nieuwe manier van denken, voelen en leven. Deze veranderde context dwingt ons tot bezinning op onze houding en aanpak ten opzichte van onze postchristelijke omgeving. Hierdoor komt gemeentestichting weer in beeld. Dit typische zendingsinstrument is zo oud als de kerk, maar wordt momenteel opnieuw ontdekt door een steeds groter wordende groep denominaties, organisaties, christelijke gemeenten en personen in Nederland.

Door deze ontwikkelingen is het stichten van nieuwe gemeenten in de afgelopen jaren fors toegenomen. Sinds 1990 zijn er alleen in Nederland naar schatting tussen de 300 en 500 nieuwe kerken geplant². En dan zijn migrantenkerken, fusies en splitsingen vanuit een conflict niet meegerekend. Het is daarbij opvallend dat nieuw gestichte gemeenten steeds vaker vanaf de start aangeven het verlangen te hebben om zichzelf binnen enkele jaren te vermenigvuldigen.

---

¹ J. Becker en J. de Hart, *Godsdienstige veranderingen in Nederland: verschuivingen in de bindingen met de kerken en de christelijke traditie* (2006), 37, 42 en 76

² Martijn Vellekoop, *Nieuwe kerken in een nieuwe context: scriptie over onderzoek naar gemeentestichting in Nederland en de rol van contextualisatie* (2008), 3.

© Ronald van der Molen. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Hoog tijd dus voor een Nederlandstalig boek over het planten van kerken. Dit boek wil een inspirerende handleiding zijn bij het stichten van nieuwe gemeenten. Het bevat verhalen van projecten in Nederland en belangrijke principes uit de Bijbel, maar ook lessen van Nederlandse gemeentestichters, praktische adviezen en valkuilen waar je voor moet oppassen. De termen gemeentestichting, kerkplanting en het starten van kerken of gemeenten worden door elkaar gebruikt. In alle gevallen hebben ze dezelfde betekenis:

Gemeentestichting is het proces waarbij christelijke gemeenten worden vermenigvuldigd door de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus, zodat (1) niet-christenen tot geloof komen en een nieuw leven beginnen, (2) in een nieuwe geloofsgemeenschap bij elkaar worden gebracht en (3) worden toegerust om het Koninkrijk van God in deze wereld te etaleren. Bij deze definitie valt het volgende op:

1. Gemeentestichting richt zich op niet-christenen.

Het ontstaan van een nieuwe gemeente doordat leden uit frustratie of vanwege de geografische afstand tot de huidige gemeente in hun eigen leefomgeving 'voor zichzelf beginnen', is in dit boek nauwelijks in beeld. Met gemeentestichting bedoel ik altijd het planten van nieuwe gemeenten met als doel om buitenkerkelijken tot discipelen te maken. Of: kerkplanting vanuit een missionair perspectief.

2. Gemeentestichting is vermenigvuldiging.

Waar evangelisatiewerk zich richt op groeien door het toevoegen van nieuwe christenen aan een bestaande gemeente (integreren), heeft gemeentestichting veel meer weg van zendingswerk (uitzenden) en richt het zich op het vermenigvuldigen van gemeenten. Voor dit werk zijn andere vaardigheden en een heel andere mentaliteit nodig.

3. Gemeentestichting leidt tot het etaleren van Gods Koninkrijk.

Dit impliceert dat bij gemeentestichting mensen worden toegerust om de maatschappij te dienen op een manier die Gods Koninkrijk weerspiegelt. Een nieuwe gemeenschap die niet in staat blijkt om haar omgeving tot zegen te zijn heeft simpelweg geen toegevoegde waarde. Tot slot is gemeentestichting een voortgaand proces of; de nieuwe gemeente zal zich op haar beurt verder willen vermenigvuldigen.

Filosofie en fasen

In de Engelstalige literatuur over het starten van nieuwe gemeenschappen wordt er vaak gesproken over 'church planting'. Deze term verwoordt veel beter dan het Nederlandse woord 'gemeentestichting' dat het om een organisch proces gaat. Nieuwe gemeenten worden immers niet georganiseerd, maar veelal 'geplant' door apostolische werkers. Dat is precies de reden dat de inhoud van dit boek is gebaseerd op de natuurlijke ontwikkeling van een (fruit)boom.

De zes fasen die doorlopen worden bij het planten van een boom helpen ons bij het planten van een kerk:

Fase 1: Voorbereiden	Voedzame bodem
Fase 2: Zaaïen	Zaad
Fase 3: Kiemen	Zaailing

Fase 4: Groeien	Jonge boom
Fase 5: Vrucht dragen	Volwassen boom
Fase 6: Vermenigvuldigen	Vruchtdragende boom

Sla vooral geen fase over! Voor alles moet tijd worden uitgetrokken. Doe je dat niet, dan is de kans groot dat je later meer tijd en energie kwijt bent aan het herstellen van wat er mis is gegaan. Als dat nog mogelijk is.

Wat dit boek je zal opleveren

Paulus vergelijkt bedieningswerk met sport³. Er zijn een aantal voorwaarden waar je aan moet voldoen, regels om te gehoorzamen, een houding die ontwikkeld moet worden en vaardigheden die je moet oefenen. Daarom staat er aan het eind van ieder hoofdstuk een checklist met vragen die je voor jezelf kunt beantwoorden en kunt bespreken als team. Als je hier serieus mee aan de slag gaat, kan dat mooie resultaten opleveren.

Sommige zaken in dit boek zullen nieuw voor je zijn en inspireren je om op een andere manier te gaan denken en leven. Andere dingen in dit boek heb je al eens eerder gelezen of gehoord. Je kent het al, maar past het misschien nog niet toe. De uitdaging is dan om het te gaan doen. Om je daarbij te helpen kun je op www.gemeentestichting.nl een gratis werkboek downloaden om het DNA van de gemeente die je wilt stichten duidelijk te krijgen en over te dragen.

Mijn droom

Dit boek is geschreven voor iedereen die het verlangen heeft om de grote opdracht van Jezus uit te voeren en alle mensen in Nederland en daarbuiten tot discipelen te maken. Deze opdracht is veel te groot om alleen door voorgangers, evangelisten en zendingen uitgevoerd te worden. Daar moet iedere volgeling van Jezus bij betrokken zijn! Om mensen te bereiken, die nog nooit het evangelie hebben gehoord of in praktijk hebben gezien, is er een enorme hoeveelheid en verscheidenheid aan nieuwe gemeenten nodig.

Ik heb een droom dat kerken in Nederland terug zullen keren naar hoe God ze bedoeld heeft. Dat ze Jezus navolgen en in Zijn naam de noden van mensen verzachten. Ik heb een droom dat er in heel Nederland nieuwe gemeenten ontstaan die klaar zijn om Gods plan met ons land te verwezenlijken en die zich spontaan vermenigvuldigen. Ik heb een droom dat jonge mensen voorop zullen lopen in een beweging van Gods Geest die ervoor zal zorgen dat iedereen in ons land op zijn of haar begripsniveau wordt geconfronteerd met het evangelie. Overtuigd van de geweldige liefde en kracht van God rest mij nog één vraag:

Als jij niets nieuws start in jouw stad, wijk, dorp, omgeving, straat, school of werk – wie ter wereld zal het dan doen?’

Ronald van der Molen

---

³ 2Timoteüs 2:5

II. Waarom nieuwe gemeenten stichten?

'Iedere dwaas kan tellen hoeveel appels er in een boom zitten; alleen een wijze telt hoeveel bomen er in een appel zitten.'

In 1999 zijn we als gezin met een aantal vrienden een gemeente begonnen in een achterstandswijk in Den Haag. We kwamen op zondagavond samen rondom de maaltijd die we 'Chicken Time' noemde omdat we gebraden kippenvleugeltjes aten bij ieder gerecht... Na het opruimen en afwassen dronken we koffie en hadden we 'Raak je ei kwijt'. Iedereen kreeg de gelegenheid om iets te delen uit wat hij of zij had meegemaakt. Nieuwe bezoekers moesten bij wijze van inwijding een surprise ei zoeken, dat ergens in de woonkamer was verstopt. Hierna lazen we uit de Bijbel, deelden we over ons leven met God en baden we samen. Heel eenvoudig, maar ontzettend goed.

Op dit moment bestaat de gemeente acht jaar en kunnen we constateren dat ruim de helft van de leden tot bekering is gekomen vanuit een onkerkelijke of randkerkelijke achtergrond. En dan reken ik de bezoekers die naar onze activiteiten voor buitenkerkelijken komen niet mee. Door de jaren zijn er verschillende bedieningen ontstaan die stuk voor stuk een bepaalde nood verzachten uit de achterstandswijk waar we ons op richten. Allemaal opgestart en draaiende gehouden door vrijwilligers van wie een aantal een huis heeft gekocht in de wijk.

De 'Helpende Handen' bijvoorbeeld stelt zich ten doel om Jezus liefde te laten zien door mensen uit de wijk op een praktische manier te dienen. De ene week komt de groep bij elkaar voor een maaltijd, onderlinge bemoediging, Bijbelstudie en gebed. De andere week gaan ze in teams van twee personen de wijk in en bieden ze praktische hulp aan mensen die er wonen. Bij een alleenstaande moeder werd er bijvoorbeeld een bed voor haar zoon in elkaar gezet. Een klus waar ze al weken tegenop zag. Een ouder echtpaar ontving hulp bij het schoonmaken van hun huis en er werd met succes een aanvraag bij de thuiszorg ingediend. En een gezin uit Pakistan ontving ondersteuning in hun contact met de internet provider die hen als gevolg van de taalbarrière een onnodig duur abonnement had aangesmeerd. Sinds het ontstaan van de gemeente zijn er niet alleen mensen tot geloof gekomen. Veel van hen zijn ook veranderd in toegewijde discipelen van Jezus die de noden van mensen in hun omgeving in Zijn naam verzachten.

Bovenstaand verhaal staat niet op zichzelf. Sinds we in Den Haag met een gemeente zijn begonnen heb ik talloze mensen begeleid en ontmoet die hetzelfde doen of hebben gedaan. Zowel uit het Nieuwe Testament als uit de kerkgeschiedenis blijkt keer op keer de waarde van het starten van nieuwe gemeenten voor het Koninkrijk van God. Puntsgewijs geef ik een aantal redenen voor het starten van nieuwe gemeenten:

1) Het is Bijbels

Planten en vermenigvuldigen zijn principes van Gods Koninkrijk. Hoewel het woord gemeentestichting niet in het Nieuwe Testament voorkomt, werd het Koninkrijk van God vanaf het allereerste begin uitgebreid door het stichten van nieuwe gemeenten. Dit gebeurde op twee verschillende manieren: door nieuw 'zaad' te planten en door het 'overplanten' van bestaande groepen.

© Ronald van der Molen. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

In de eerste plaats werd het evangelie verspreid doordat apostolische werkers werden uitgezonden om het goede nieuws te verkondigen en nieuwe gemeenschappen te stichten. In Handelingen 8:5-12 lezen we hoe Fillipus een nieuwe gemeente start in Samaria. In hoofdstuk 9 en 10 gebruikt God Petrus om drie gemeenschappen te stichten in Lydda, Joppe en Caesarea. Van de apostel Paulus is bekend dat hij op verschillende manieren het evangelie verkondigde; in synagogen, op openbare plaatsen zoals de markt en via persoonlijke contacten. Maar welke manier hij ook gebruikte, het liep altijd uit op het vormen van een nieuwe gemeenschap. Zie bijvoorbeeld: Handelingen 13-20.

In de tweede plaats werden christenen door de vervolging bijvoorbeeld uit Jeruzalem weggejaagd. Ze begonnen op de plaatsen waar ze terechtkwamen met samenkomsten. Meestal in een huis of op een andere laagdrempelige plek. Uit Handelingen 9:1-2 en 19 kunnen we concluderen dat discipelen van Jezus een gemeente zijn begonnen in Damascus. In Handelingen 8:1-4 en 11:19-26 staat dat door een hevige vervolging de gemeente verspreid raakte en tot in Fenicië, Cyprus en Antiochië de goede boodschap verkondigde. Het gevolg? Precies! Het ontstaan van nieuwe gemeenschappen die zich op hun beurt spontaan vermenigvuldigden...

Het bovenstaande ligt geheel in de lijn met de bediening van Jezus. Het eerste wat mij opvalt bij het bestuderen van zijn leven is dat Hij zich richtte op een kleine groep mensen – twaalf om precies te zijn. Hoewel Jezus voor een gigantische klus staat, het bouwen van een Koninkrijk dat uiteindelijk honderden miljoenen mensen zou bevatten, investeert hij vooral in een twaalf mannen. Met deze groep brengt Hij het grootste deel van zijn tijd door. Aan hen vertrouwt Hij uiteindelijk de 'grote opdracht' toe. Dat alleen al is een geweldige reden om je te richten op het vormen van een kleine gemeenschap. Door zijn voorbeeld leert Jezus ons dat discipelschap plaatsvindt in de context van een gemeenschap. Bij evangelisatieacties en campagnes wordt het goede nieuws verkondigd en worden bezoekers uitgedaagd om een keuze te maken. Zij leren alleen niet om alles te onderhouden wat Jezus heeft geboden. Dat kan alleen in de context van een *ecclesia*, het Griekse woord dat de Bijbel gebruikt voor een 'vergadering van gelovigen'.

Aan het eind van zijn bediening op aarde maakt Jezus duidelijk dat Hij zijn leerlingen al die jaren heeft getraind om zijn werk voort te zetten. Hij verandert hun naam van discipelen in apostelen en helpt hen zo te begrijpen dat ze erop uit moeten gaan om nieuwe leerlingen te maken. 'Ga, maak alle volken tot leerling; doop hen in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, en leer hun alles te onderhouden wat ik jullie geboden heb.' (Matt. 18:19-20a). Jezus zegt niet 'maak uit alle volken leerlingen', maar 'maak alle volken tot mijn leerlingen'. Een wezenlijk verschil. Dat lijkt een duidelijke aanwijzing om gemeenten te stichten totdat er voor iedereen een plek is waar ze het niet alleen het evangelie kunnen horen, maar ook in de praktijk kunnen zien.

2) De evangelisatie is effectiever

Een nieuwe gemeenschap kent minder barrières in haar ontwikkeling van manieren om nieuwe generaties te bereiken. Maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe generaties volgen elkaar in sneltreinvaart op. Vroeger ging een generatie ongeveer veertig jaar mee, momenteel spreken we iedere zeven jaar van een nieuwe generatie

met eigen kenmerken, trends en denkpatronen.⁴ Dit brengt flinke uitdagingen met zich mee voor bestaande kerken in ons land, die toch al de neiging hebben om qua vorm en benadering achter te lopen op de ontwikkelingen in de maatschappij.

Bestaande kerken hebben net als iedere organisatie de neiging om steeds meer naar binnen gericht te raken en soms zelfs te verstarren. De kansen om buitenstaanders met het evangelie te bereiken worden in de regel kleiner naarmate een gemeente ouder wordt. Natuurlijk moet je proberen zulke gemeenten te vernieuwen, maar dat is een moeizame en tijdrovende klus. Als de prioriteit ligt bij onkerkelijke en randkerkelijke mensen dan is het veel effectiever om nieuwe gemeenschappen te planten.

Uit praktijkonderzoek van Redeemer Presbyterian Church in New York blijkt dat er in een nieuw gestichte gemeente jaarlijks gemiddeld één bekeerling is per twintig leden. In een bestaande gemeente is dit één bekeerling per 160-200 leden. Robert E. Logan stelt zelfs dat nieuwe gemeenten tot wel dertig keer effectiever zijn in het toevoegen van mensen aan Gods Koninkrijk, dan bestaande kerken.⁵

3) Er gaat een vernieuwende invloed vanuit

Nieuwe gemeenten hebben vaak een vernieuwende uitwerking op bestaande gemeenten binnen hun invloedssfeer. Niet gebonden aan al te veel tradities en bestaande vormen fungeren nieuwe gemeenten vaak als een soort van laboratorium waar nieuwe dingen worden uitgetest. Er worden risico's genomen waar bestaande gemeenten grote moeite mee zouden hebben. Natuurlijk mislukken er ook veel ideeën, maar de geslaagde experimenten laten zien wat er mogelijk is en inspireren menige kerk die er haar voordeel mee kan doen.

Invloedrijke kerken in Nederland zoals de Meerkerk in Hoofddorp (uit 1984), de Nederland Gereformeerde kerk te Houten (1988) en de Pijler in Lelystad (1977) zijn allemaal in de afgelopen 30 jaar gesticht. Ook bekende buitenlandse voorbeelden zoals Saddleback in Californie (1980), Redeemer in New York (1989) en Hope Chapel in Hawai (1983) zijn in de afgelopen decennia gestart.

Als er een nieuwe gemeente begonnen wordt vanuit een bestaande kerk dan gebeurt er nog iets veel wezenlijker met de uitzendende gemeente. Door de confrontatie met de behoeften, interesses en cultuur van de nieuw gekozen doelgroep(en) wordt er al gauw een proces op gang gebracht dat ook de zendende gemeente aan het denken zet en vernieuwing tot gevolg heeft.

Het bovenstaande geldt natuurlijk net zo goed voor verbanden van kerken zoals denominaties. Gemeentegroei docent Peter C. Wagner wijst erop dat groeiende kerkgenootschappen gewoonlijk de nadruk leggen op gemeentestichting. Waarom? Nieuwe gemeenten hebben volgens hem een sterk motiverende werking op de hele denominatie. Je kunt dit vergelijken met de aanwas van nieuwe gelovigen die een gemeenschap fris en vitaal houdt.

4) Nieuwe gemeenten groeien sneller

---

⁴ Willem de Vink, *Nieuwe generaties in Gods Koninkrijk* (artikel op www.gemeentestichting.nl)

⁵ Robert E. Logan, *Church Planters Work-Book* (Pasadena, California : Charles E. Fuller Institute for Evangelism and Church Growth, 1993)

© Ronald van der Molen. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

De groei in aantal gaat vaak minder moeizaam in een nieuwe gemeenschap dan in oudere. In veel gevallen is het verspreiden van het evangelie namelijk de belangrijkste activiteit van een nieuwe gemeente. Bij bestaande gemeenten is het niet ongewoon dat 90% of meer van de middelen, het geld, de tijd en de energie wordt besteed aan mensen die al gered zijn.

Nieuwe kerken oefenen door hun frisse benadering aantrekkingskracht uit op hun omgeving en dat leidt tot groei. Gemeentegroei onderzoeker Christian Schwarz onderzocht meer dan duizend kerken en gemeenten in 32 landen en vijf werelddelen. In Nederland en België deden 81 gemeenten mee aan dit onderzoek. Eén van zijn conclusies: nieuwe gemeenten bereiken meer mensen. In zijn boek *Natuurlijke Gemeentegroei* schrijft hij daarover het volgende: 'De gemiddelde groei van gemeenten met een bezoekersaantal van 1-100 is 63% in een periode van vijf jaar. Bij een omvang 100-200 bezoekers is dit 23%, bij een gemeente van 200-300 bezoekers 17%, en bij een bezoekersaantal van 300-400 mensen is dit nog maar zeven procent. Het groeipercentage neemt dus af naarmate de omvang van een gemeente toeneemt. Dit is op zich geen verrassing want als de omvang toeneemt staat ieder procent ook voor meer mensen.'

Maar toen ze de percentages omrekenden naar absolute getallen waren Schwarz en zijn onderzoekers wel verbaasd. 'Gemeenten in de kleinste omvangsgroep hadden er in de afgelopen vijf jaar 32 mensen bij gekregen; gemeenten met 100-200 bezoekers kwamen eveneens op 32; gemeenten met 200-300 bezoekers kwamen op 39; en gemeenten met 300-400 bezoekers telden er gemiddeld 25 bij. Een 'kleine' gemeente (0-100) bereikt dus net zoveel mensen als een 'grote' gemeente (300 of meer bezoekers). Je zou het ook zo kunnen zeggen: twee gemeenten met 200 bezoekers per samenkomst winnen tweemaal zoveel nieuwe mensen voor de Heer als één gemeente met 400 bezoekers. Megagemeenten (meer dan 1000 bezoekers) zijn geen uitzondering op deze regel en bereiken in verhouding vele malen minder nieuwe mensen.'⁶

Naast getalsmatige groei is er ook sprake van groei in betrokkenheid. Nieuwe gemeenten zijn in de regel kleiner en daardoor een stuk overzichtelijker. Hierdoor krijgen bezoekers veel sneller het idee dat ze nodig zijn. Iedereen kent elkaar en de leiders zijn persoonlijk betrokken bij de meeste gemeenteleden. Natuurlijk schrikt dit sommige mensen af, maar over het algemeen laten mensen zich sneller inschakelen bij iets waar een sterke uitdaging vanuit gaat, dan bij iets bekends wat al jaren draait.

5) Er worden nieuwe leiders gevormd

In nieuwe gemeenten worden nieuwe leiders gelanceerd die hun gaven en talenten op een meer effectieve manier kunnen inzetten en ontwikkelen, dan in de gemeenschappen waar ze uit komen. Peter C. Wagner zegt hierover het volgende: 'Veel gemeenten hebben bevestigd dat de belangrijkste institutionele variabele voor de groei en uitbreiding van de plaatselijke gemeente het leiderschap is... In de meeste gevallen hebben bestaande gemeenten onbewust een plafond voor het leiderschap van zowel geestelijken als leken. Als gevolg hiervan is het opklimmen van nieuwe mensen in posities van leiderschap moeilijker. Nieuwe kerken echter

---

⁶ Christian Schwarz, *Natuurlijke gemeenteontwikkeling*, (Hoornaar: Gideon, 1996), 46-48.

© Ronald van der Molen. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

zetten hun deuren wijd open naar leiderschap en bedieningswerk en daar profiteert het hele Lichaam van Christus van.’⁷

Daar zijn verschillende redenen voor. Allereerst worden gemeentestichters vanwege de snelle groei haast gedwongen om snel nieuwe leiders te spotten en te rekruteren. Anders wordt het werk belemmerd of sterft de gemeente een vroege dood. Verder zijn oudere leiders in bestaande gemeenten soms niet in staat om voldoende ruimte te bieden aan jongeren die klaar staan om verantwoordelijkheden over te nemen. Daarbij zijn er in een nieuwe gemeente vaak veel meer kansen om taken uit te proberen. Daardoor wordt de kans groter dat betrokkenen ontdekken wat hun gaven en talenten zijn.

De noodzaak voor gezond leiderschap is enorm groot in iedere kerk of gemeente. En natuurlijk zal iedere gezonde kerk haar uiterste best doen om nieuwe leiders te trainen. Bij nieuwe gemeenten gaat dit proces echter sneller. Doordat alle bedieningen, groepen en teams nog moeten worden opgestart, worden nieuwe gemeenten gedwongen om mensen snel leidinggevende verantwoordelijkheden te geven. Hierdoor krijgen mensen eerder kansen dan bij een bestaande kerk waar de meeste posities al zijn vervuld en er voor nieuwe werkers veelal wordt gekeken naar afgestudeerde theologiestudenten.

6) De bereikbaarheid wordt vergroot

Als je een gemeente sticht begin je ergens met een frisse vertegenwoordiging van God. Er is een grote verscheidenheid en hoeveelheid van gemeenschappen nodig om iedereen in Nederland met het evangelie te bereiken en discipelen te maken.

Gemeentegroei consulent Bram Krol zegt hierover: ‘Méér gemeenten betekent: méér kans op contact met buitenstaanders. Die worden het best bereikt door activiteiten in hun omgeving. De bereikbaarheid neemt toe. Dat is van groot belang voor kinderen, mensen die slecht ter been zijn, gehandicapten en mensen die niet over eigen vervoer beschikken.’⁸

Dit ligt in de lijn van het interkerkelijke netwerk DAWN Ministries (Discipling A Whole Nation). Deze beweging wil een evangelische, getuigende gemeente op 500-1000 mensen in elke stad, dorp en cultuurgroep. Pas dan is er een reële kans voor mensen om Christus te leren kennen en een discipel van hem te worden. Voor Nederland betekent dit dat er nog meer dan 5000 nieuwe kerken moeten worden geplant.

7) Er worden nieuwe doelgroepen bereikt

Het stichten van gemeenten is een geweldige manier om nieuwe doelgroepen met het evangelie te bereiken. Kerken zijn als mensen en hebben verschillende persoonlijkheden. Die worden vaak bepaald door de stichters of voorgangers. Over het algemeen trekt een gemiddelde Nederlandse gemeente vooral blanke mensen uit de midden- of hogere klasse. Andere doelgroepen worden niet bereikt. Logisch, want het eerste wat de meeste mensen doen als ze een voor hen onbekende

---

⁷ C. Peter Wagner, *Planting churches for a greater harvest*, (Regal Books), 20.

⁸ Bram Krol, *Gemeentegroei compleet* (Hoornaar: Gideon, 2001), 213.

© Ronald van der Molen. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

gemeenschap bezoeken, zoals de kerk, is kijken of er mensen zijn zoals zij. Bij gelijkgestemden voelen we ons immers het meest op ons gemak.

Als we mensen met het evangelie willen bereiken uit een andere sociaal economische groep, een andere cultuur of zelfs andere generatie dan is gemeentestichting een zeer effectieve manier om dat te doen. In een achterstandswijk is immers een ander soort gemeente nodig dan in een villawijk. In een gebied met veel Hindoestanen is wellicht een Hindoestaanse gemeente nodig; ergens anders juist een Turkse, Spaanse of Antilliaanse. Maar ook de behoeften van jongeren zijn anders dan die van ouderen of jonge gezinnen. Meer gemeenten betekent in dit verband ook meer variatie en dat weerspiegelt de verscheidenheid van God.

Advies: Lees het boek Handelingen een aantal maanden als een kalender. Dit Bijbelboek bevat 28 hoofdstukken. Eén voor iedere dag van de maand. Zelfs in de maand februari zitten voldoende dagen om iedere dag een hoofdstuk te lezen. De andere maanden heb je een paar extra dagen om eventuele achterstand in te halen. Door dit te doen begin je te denken zoals de vroege christenen dat deden. Dit kan helpen bij het oplossen van problemen waar je net als zij mee te maken zult krijgen. Dit Bijbelboek heeft menigeen geïnspireerd om in alle omstandigheden je vertrouwen op God te vestigen.

Checklist:

- Wat spreekt jou aan in het stichten van nieuwe gemeenten?
- Wat kun jij beter of origineler doen dan de bestaande kerken?
- Als je wist dat je niet kon falen, wat zou je dan voor God willen doen?

Leestip:

Tim Keller, *Het cruciale belang van het planten van nieuwe kerken* (artikel op www.gemeentestichting.nl). Een geniale redevoering waarin Keller aan de hand van veelgehoorde argumenten om geen nieuwe gemeenten te stichten, duidelijk maakt waarom het wel cruciaal is om dit te doen.

IV. Het proces van gemeentestichting

'Zelfs al zou ik weten dat de wereld morgen in stukken uiteenvalt, ik zou toch mijn appelboom planten.'

Nu duidelijk is waarom gemeentestichting zo belangrijk is en welke voorbeelden er in Nederland zijn is het tijd om iets uit te leggen over de filosofie achter dit boek. In Efeziërs 2:20 legt Paulus uit dat gemeenten worden gebouwd op het fundament van apostelen en profeten waarvan Jezus zelf de hoeksteen is. Andrew Jones, expert op het gebied van jongerencultuur en nieuwe vormen van kerk-zijn, leerde ons tijdens een trainingsweekend voor gemeentestichters dat een apostel als een boom is. Hij of zij geeft vastigheid, stabiliteit, groei en bedekking. Hij is in staat om een gemeente uit het niets te starten en om door moeilijkheden heen te breken. De profeet daarentegen is als een rivier. Vloeibaar, stromend en leven gevend. Rivieren stromen, bomen groeien. Profeten zien een stad, dorp of gebied met Gods ogen. Ze sluiten aan bij de gebeden en de beloften voor een stad en spelen daarop in. Ze graven de bronnen op om datgene los te maken wat God aan zegeningen heeft opgeslagen voor dat gebied. Zij zorgen ervoor dat Gods beloften zichtbaar worden zodat erop gereageerd kan worden door de apostolische werker. Profeten horen van God en apostelen verplaatsen vervolgens de hulpmiddelen naar die plek om God te geven wat Hij wil. Want dat is de kern van bedieningswerk; God geven wat Hij wil.

De spiritualiteit van bomen

Terwijl ik dit schrijf zie ik uit mijn raam een prachtige grote groene boom. Ik heb iets met bomen. Ik weet nog niet precies wat het is, maar ik voel me tot hen aangetrokken. Het zal wel met dat apostolische beeld te maken hebben. Bomen hebben iets majestueus. Hoe ze daar staan. Hun wortels diep in de grond en hun takken tot hoog in de lucht. De beschutting die ze bieden. De vogels die ze aantrekken. De zuurstof die ze verspreiden. Het leven dat ze voortbrengen en beschermen.

John van der Rest concludeert in zijn boek 'Spiritualiteit werkt in de tuin' dat de actieve verbondenheid met de levende natuur in onze genen zit. Hij beschrijft hoe de mens vanuit de wilde natuur landbouw en steden ontwikkelde en het verlangen kreeg om zich weer te verbinden met de natuur. De eerste tuinen zijn volgens hem een uiting van spirituele behoeften. Afgesneden van de natuur kan een mens iets van het paradijs en daarmee zichzelf terugvinden. In het christendom en jodendom heeft het beeld van een tuin als paradijs een diepgaande betekenis. Het verhaal van de Bijbel begint met de tuin van Eden, het paradijs in het scheppingsverhaal. Het eindigt met de tuin waarin Maria Magdalena de verrezen Christus aantreft en denkt dat Hij de tuinman is⁹. In dit verhaal spelen bomen een belangrijke rol. Denk maar aan de boom van het leven en de boom van kennis van goed en kwaad in de hof van Eden. En natuurlijk de boom die werd gebruikt om het kruis van te maken waar Jezus aan stierf om alles nieuw te maken.

De inhoud van dit boek

---

⁹ Johan van der Rest, *Spiritualiteit werkt in de tuin* (Kampen: Ten Have, 2008), 15

© Ronald van der Molen. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

‘Gelukkig de mens die niet ingaat op de raad van bozen, niet op de weg van zondaars staat, niet in de kring van schampere spotters wil zitten, maar vreugde beleeft aan de wet van de HEER, ja, dag en nacht daaruit zacht reciteert. Hij is als een boom, geworteld aan stromend water, die elk seizoen opnieuw vrucht draagt; nooit zullen zijn bladeren verdorren, alles wat hij doet brengt hij tot een goed einde.’ (Psalm 1:1-3)

De inhoud van dit boek over gemeentestichting is gebaseerd op de natuurlijke ontwikkeling van een vruchtboom. Daar zijn verschillende redenen voor:

1. Bomen zijn in de Bijbel een terugkerend symbool van de mens die aan de ene kant vastzit aan het aardse en aan de andere zich uitstrekt naar de hemel. Een mens wil net als een boom de hemel aanraken, maar hij zit vast aan de aarde zoals een boom met zijn wortels vast zit aan de grond. Toch kunnen we ook hier op aarde iets van de hemel ervaren. Dat gebeurt volgens de Psalmist als je als mens vreugde beleeft aan de woorden van God en daar dagelijks je voeding uit haalt. Een gemeente bestaat uit een verzameling van mensen. Dat maakt bomen een bruikbaar symbool als we nadenken gemeentestichting. Als een groep mensen zich door Jezus uitstrekken naar God dan zijn ze als een boom die niet zal verdorren, maar elk seizoen opnieuw vrucht draagt.

2. Bomen zijn in de Bijbel het symbool van leven. God plantte aanlokkelijke vruchtbomen in de hof van Eden waar Adam en Eva heerlijk van konden eten¹⁰. Nadat ze gevallen waren wilde God voorkomen dat ze van de boom van het leven zouden plukken. Door daarvan te eten zouden ze eeuwig blijven leven. Daarom joeg God hen weg uit de hof en plaatste Hij bewakers met vlammeende zwaarden om de weg naar de boom van het leven te bewaken¹¹. Niet alleen de levensboom, maar alle bomen produceren iets wat we als mensen nodig hebben om te leven; zuurstof. Als er overal in Nederland nieuwe gemeenten ontstaan kan God dat gebruiken om de lucht in ons land zuiveren en ervoor zorgen dat geestelijk dode mensen tot leven komen.

3. Vruchtbomen zijn ook het symbool van voorspoed en welvaart. Ze produceren het voedsel dat we als mensen nodig hebben. Denk maar aan de verspieters die het beloofde land verkenden. Zij brachten een gigantische druiventros met zich mee en allerlei andere vruchten om de voorspoed van het beloofde land te laten zien¹². Fruitkweker Dick Lagerweij vertelde me dat de gemeente Twello jaren geleden uit sociale overwegingen een hele rij perenbomen had gepland speciaal voor haar armere inwoners. Een gezonde gemeente kan ervoor zorgen dat een wijk, dorp of zelfs gebied opbloeit en onder Gods zegen komt.

4. Bomen symboliseren afhankelijkheid en herstel. Een mislukte oogst kan dramatische gevolgen hebben. Vruchtbomen zijn immers een belangrijke bron van voeding en inkomsten. Zoals een kweker afhankelijk is van de zon en de regen voor de groei van het zaad, zo is een gemeentestichter afhankelijk van Gods genade en het werk van de Heilige Geest. In iedere fase van het werk moet de gemeentestichter zijn vertouwen stellen op God die voorziet in wat er nodig is. Door dit geloof kan God de levens van de mensen die Hij toevoegt aan de gemeente herstellen. In

---

¹⁰ Genesis 2:9

¹¹ Genesis 3:22-24

¹² Numeri 13:1-33

Openbaring 22:2 wordt gesproken over de levensboom die iedere maand vrucht draagt en van wie het loof genezing brengt aan de volken. Een prachtig beeld van de profetische en apostolische taak van de kerk.

5. Bomen bieden veiligheid en beschutting voor allerlei levende wezens. Denk maar aan het verhaal over de profeet Jona. Daarin laat God een ricinusboom opgroeien om Jona schaduw te geven en hem van zijn wreveligheid te genezen¹³. In een zonnig land zoals Israel is schaduw van essentieel belang. Het biedt bescherming tegen de brandende zon die op het heetst van de dag de kracht heeft om te verschroeien. Op dezelfde manier wil God onze schuilplaats en schaduw zijn staat er in Psalm 91. Zo heeft Jezus Zijn gemeente bedoeld; als een veilige plek waar mensen gestimuleerd worden om hun toevlucht te zoeken bij God.

De fasen die doorlopen worden bij het planten van een boom zijn hetzelfde als bij het planten van een kerk. Daarom heb ik in de volgende hoofdstukken de onderstaande fasen uitgewerkt:

Fase	Beeld	DNA
Fase 1: Voorbereiden	Voedzame bodem	<u>D</u> room
Fase 2: Zaaïen	Zaad	
Fase 3: Kiemen	Zaailing	<u>N</u> etwerk
Fase 4: Groeien	Jonge boom	
Fase 5: Vrucht dragen	Volwassen boom	<u>A</u> ctie
Fase 6: Vermenigvuldigen	Vruchtdragende boom	

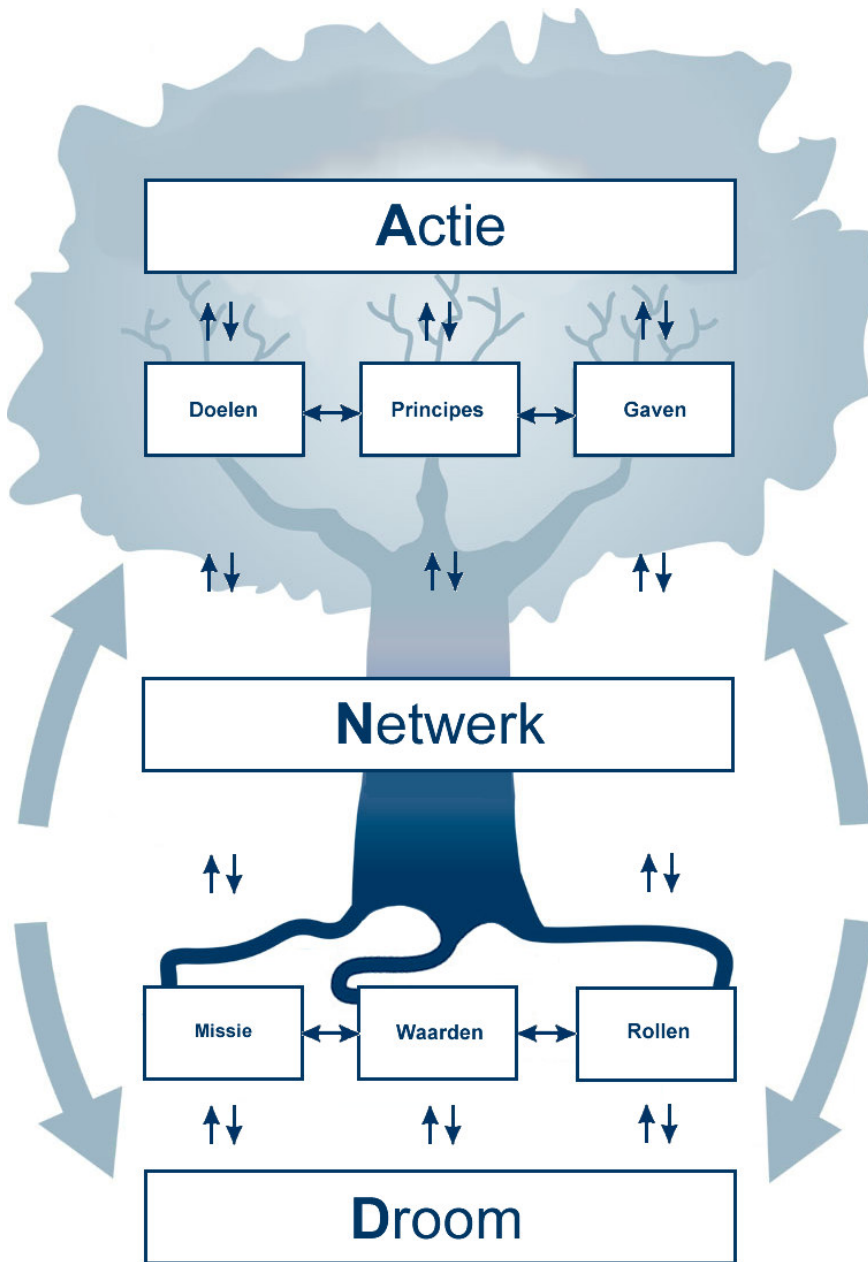
Het DNA van gemeentestichting:

D room (wortels)	Stevig geworteld in Christus om zwaar weer te kunnen trotseren
N etwerk (stam)	Stabiel en gezond om groei mogelijk te maken
A ctie (vruchten)	Zichtbare resultaten van een gezonde gemeente

Het onderstaande model helpt om de DNA van een nieuwe gemeente vast te stellen en over te dragen.

---

¹³ Jona 4:5-11

Uitleg:

Actie: Hoe draagt deze actie bij aan de droom?

Gaven: Welke gaven, vaardigheden en gedrag zijn cruciaal voor succes?

Principes: Wat zijn onze richtlijnen voor gewenst gedrag?

Doelen: Welke resultaten zijn mijlpalen?

Netwerk: Welke factoren in de omgeving van de nieuwe gemeente en haar stichters zijn belangrijk?

Rollen: Wie is en wordt verantwoordelijk voor wat?

Waarden: Wat zijn onze overtuigingen?

Missie: Wat is onze uitdaging?

Droom: Wat is onze droom en bestaansrecht?

Gebaseerd op het Human Capital Development model, Krauthammer International